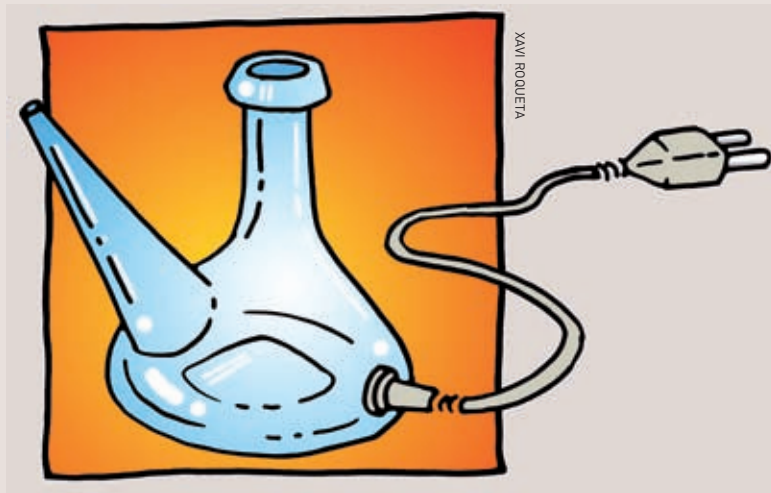

Ciència-ficció i realitat

Després d'*Homes artificials*, de Frederic Pujulà i Vallès, que va néixer a Palamós i que ha estat homenatjat aquest desembre per ser el primer que va escriure una novel·la de ciència-ficció en català, no hi ha hagut gaires més aportacions gironines importants a la ciència-ficció fins a *El futur dels nostres avis*, l'assaig sobre els inicis d'aquest gènere literari en català que Sebastià Roig acaba de publicar a la Col·lecció Josep Pla, de la Diputació de Girona. Sembla una mica forçat, però, que hi consideri que és ciència-ficció *La fi del món a Girona*, de Joaquim Ruyra, perquè, com la de tants altres, la de Ruyra és una ciència-ficció que mira al passat: «una processó multitudinària i embogida, que fa via cap a la catedral, mentre l'apocalipsi avança imparable», tal com ve a escriure el mateix Roig. L'any 1999, al I Encontre de ciència-ficció en llengua catalana, Antoni Munné-Jordà qualificava aquest conte de «curiós». I és que les fronteres entre els diferents gèneres —i més segurament encara d'aquest— són generalment difuses. Mirin, si no, la bibliografia sobre ciència-ficció —i de passada els butlletins— que la Societat Catalana de Ciència-Ficció i Fantasia publica any rere any. Valen la pena. Ho trobaran fàcilment a la xarxa. *El futur dels nostres avis*, però, arriba només fins abans de la Guerra Civil perquè, l'any 1939, amb la ciència-ficció hi va haver un trencament inqüestionable. Quins textos d'autors gironins actuals hauria pogut posar Roig? M'imagino que, entre altres que ara no em vénen al cap, la *Carta a la Reina d'An-*

Un dels primers esperantistes

Queda per estudiar la relació d'*Homes artificials* amb el moviment esperantista i amb les idees del modernisme. Pujulà i Vallès, que va escriure a la revista *Juventut*, que va haver d'exiliar-se a França a causa d'un article que va publicar arran dels fets del *Cu-cut!* i que va acabar obtenint la nacionalitat francesa, devia veure tant en l'esperanto com en la ciència-ficció uns signes clars de la nova centúria. A principi del segle xx, si més no a Espanya, l'esperanto era una cosa de militars. Però a Catalunya començava a ser una altra cosa.

glaterra, de Vicenç Pagès, potser un conte de Lluís Muntada en què els protagonistes eren astronautes i, sobretot, *La nau*, de Pau Planas, que va ser Premi Just Casero l'any 2007 i que té també com a protagonistes els tripulants d'una nau de tecnologia avançada que viatja cap a un lloc anomenat Xeix. I, encara, a més, el que ha escrit ell mateix i Salvador Macip i, molt especialment, *Mugrons de titani*, la novel·la de ciència-ficció eròtica o eròtica amb tocs de ciència-ficció —segons he llegit, perquè no l'he llegida— que van escriure entre tots dos i amb què van guanyar el concurs de literatura eròtica de la Vall d'Albaida l'any 2005. Però, què deu haver passat amb aquest gènere perquè, diferentment de, posem-hi, el policíac o la novel·la històrica, fins i tot alguns dels autors que hi han fet incursions literàries faci l'efecte que se'n desentenen? Tal com recordava Sílvia Romero a *Caducitat immediata*, el seu bloc, és el que va fer, per exemple, Pau Planas perquè, a les entrevistes en què se li preguntava quins referents literaris havia tingut per escriure *La nau*, només contestava: «*La muntanya màgica*, de Thomas Mann». Potser com tants altres lectors o autors d'avui, Planas desconeixia la realitat d'aquest gènere a casa nostra. *El futur dels nostres avis* pot contribuir a fer que això canviï. L'any 1999, en tot cas, en aquell I Encontre de ciència-ficció en llengua catalana, Munné-Jordà, Margarida Aritzeta, Sebastià Estradé, Rosa Fabregat i Pere Verdaguer van preguntar-se si hi havia una ciència-ficció en la nostra llengua. Van coincidir a dir que sí. Però quants lectors catalans d'avui saben que en català hi ha premis dedicats a aquest gènere, com el de Narrativa de Ciència-Ficció Manuel de Pedrolo o que fins i tot l'Editorial Pagès, de Lleida, hi dedica una col·lecció? Porten editats només vint-i-cinc títols.